

การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก

The Administration of Vocational College Toward the Excellence: A Grounded Theory

วันทิศา โพธิสาร¹ สมคิด สร้อยน้ำ² และเรวณี ชัยเชาวรัตน์³

Wanthita Potisarn¹, Somkid Sroinam² and Rewanee Chaichaowarat³

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี^{1,2,3}

Faculty of Education, UdonThani Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding author, E-mail: wanthita_ying@hotmail.co.th¹ somkid@udru.ac.th² Charinee.T@Chula.ac.th³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยศึกษาถึงกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ เงื่อนไขกระบวนการเกิด การดำรงอยู่ และผลที่ตามมา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ทำการศึกษา โดยวิธีการเลือกเชิงทฤษฎี ซึ่งเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษานานาชาติแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และจัดบันทึกข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และหน่วยงาน ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน 30 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงและแบบลูกโซ่ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การแปลความ ตีความหมาย และสร้างมโนทัศน์ โดยใช้โปรแกรม Atlas.ti

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบ การพัฒนาตนเอง การกำกับติดตาม การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ และการมีส่วนร่วม 2) เงื่อนไขการเกิดกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ได้แก่ คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทภาวะผู้นำ 3) การดำรงอยู่ของกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ได้แก่ นโยบายบริหาร ความมั่นคง การควบคุมคุณภาพ การสร้างแรงจูงใจ และความรัก ความผูกพัน 4) ผลที่ตามมาจากการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ได้แก่ สถานศึกษามีคุณภาพ บุคลากรมีวัฒนธรรมองค์การในการทำงานร่วมกัน ผู้สอนเป็นเลิศทางวิชาชีพ และผู้เรียนมีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คำสำคัญ: การบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษา ความเป็นเลิศ

ABSTRACT

The purposes of this study were to present theoretical conclusions of the Administration Vocational College toward the Excellence by study the process of the vocational college administration with excellence, occurring conditions, existence and consequences. The study was qualitative research with grounded theory design. A field study was selected based on theoretical methods which a large vocational college in the northeast region. Data collection

methods consist by using documentary analysis, in-depth interview, observation and field notes. The key informants were selected by purposive sampling and snowball sampling which was administrators, teachers and college staff students, parent's students, companies and college's partnership organizations, including 30 persons. Data analysis was translation, interpretation and conceptualization used Atlas.ti program.

The results of the research showed that: 1) The process of the administration of vocational college toward the excellence as were follows delegation, responsibility, self-development, monitoring, teamwork, motivation and participation; 2) The occurring conditions of the administration of vocational college toward the excellence consisted of the director who had leadership traits, and the affecting factors on leadership role of the director; 3) The existence of the administration of vocational college toward the excellence consisted of administration policies, stability of administration, implementing quality control systems, motivation and loves and bond; 4) The results of the administration of vocational college toward the excellence consisted of social acceptance, organization culture, professional excellent teachers and students had professional competence and desired characteristics.

Keywords: Administration; Vocational College; Excellence

บทนำ

การศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคม สถานศึกษาจึงเป็นสถาบันทางสังคม ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดและรูปแบบการดำเนินงานในการสร้าง และพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่องค์กรที่เป็นเลิศ (สุจิตต์ ปุคะละนันท์, 2550, น. 14) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพและเลี้ยงดูตนเองได้ รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถทางการแข่งขัน พัฒนา และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศให้เป็นที่ยอมรับมีคุณภาพมาตรฐาน ระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559, น. 1) ดังนั้นสถานศึกษาที่เป็นเลิศ จึงเป็นเป้าหมายของทุกสถานศึกษาที่ต้องการผู้นำที่มีความเป็นมืออาชีพ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขัน นำพาสถานศึกษาก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, 2559, น. 1)

ในสภาพปัจจุบันผลการพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษาของอาชีวศึกษาจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2556 พบว่า ผู้เรียนไม่นิยมเรียนประเภทอาชีวศึกษา จึงมีสัดส่วนน้อยกว่า

ผู้เรียนประเภทสามัญศึกษา ทำให้มีการขาดแคลนแรงงานระดับกลางรวมไปถึง ผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาออกกลางคัน จำนวนมาก และนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่มุ่งเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น. 7) รวมไปถึงภาพลักษณ์ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนอาชีวศึกษาทำให้ผู้ปกครอง และผู้เรียนขาดความมั่นใจว่า ผู้เรียนจะมีความปลอดภัย และได้รับความรู้จากการเรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานสายวิชาชีพ ทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณของผู้เรียนอาชีวศึกษา เกิดจากสถานศึกษาภาครัฐ และสถานประกอบการ ไม่ได้มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551, น. 40)

รัฐบาลจึงตระหนักความสำคัญของผู้เรียนอาชีวศึกษาซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ มีความพยายามดำเนินการปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทยสู่มาตรฐานสากล นโยบายประการแรก คือ การสร้างค่านิยม หรือแรงจูงใจ เพื่อให้ผู้เรียนเลือกมาเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น ประการที่สอง การผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษาในสาขาที่ขาดแคลนให้มีปริมาณที่เพียงพอ ประการที่สาม การสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอาชีวศึกษา ประการที่สี่ การสร้างอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศในแต่ละด้านโดยพัฒนาแบบครบวงจร ในด้านหลักสูตร ครูผู้สอน

สื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประการสุดท้าย การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความเป็นสากล และร่วมมือกับต่างประเทศมากขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้มาตรฐานสากล มาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรด้านวิชาชีพอย่างเหมาะสม พัฒนาศักยภาพ ผู้เรียนให้ทันกับความก้าวหน้าของเศรษฐกิจโลก การบริหารจัดการ ที่เป็นเลิศดังกล่าว จะส่งผลให้สถานศึกษามีภาพลักษณ์ที่ดีได้รับความนิยมนิยมจากผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (พัชนี คำหนัก, 2559, น. 3)

ซึ่ง Peters และ Waterman (1982, p. 22) ได้ศึกษาความเป็นเลิศ วิธีการจัดการองค์กรธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จ ผลการศึกษา พบว่า ความเป็นเลิศ (Excellence) หมายถึง สิ่งที่ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุด หรือการกระทำที่ประกอบด้วย คุณภาพสูงสุด มีเพียงองค์การเดียวเท่านั้นที่เรียกได้ว่า เป็นองค์กรชั้นนำเลิศ (Excellence Companies) ที่มีความโดดเด่นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านนวัตกรรม และการประดิษฐ์ คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ จนเป็นที่ยอมรับ ดำเนินงานตามกรอบแนวคิดของ แมคคินซี (McKinsey 7s Framework) ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 7 ประการ ดังนี้ 1) ลักษณะโครงสร้างขององค์กร (Structure) 2) กลยุทธ์ (Strategy) 3) การจัดการบุคลากร (Staff) 4) รูปแบบการจัดการ (Managerial Style) 5) ระบบ (System) 6) ค่านิยมร่วม (Shared Value) และ 7) ทักษะ (Skill) ในทำนองเดียวกันสอดคล้องกับการศึกษาของ สมาน อัครภูมิ (2559, น. 1 - 7) กล่าวว่า องค์กรที่เป็นเลิศคือ องค์กรที่ไม่หยุดในการสร้างความเป็นเลิศตลอดเวลา ซึ่งเกิดขึ้นได้จากความรัก และความผูกพันในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่าง เป็น กิจนิสัย และต่อเนื่อง ซึ่ง Morgan (2008, p. 1) ได้กำหนดลักษณะของ สถานศึกษาที่มีระดับความเป็นเลิศ (Excellent School) ดังนี้ 1) มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน 2) ทีมงานมีอาชีพที่เข้มแข็ง 3) หลักสูตร การเรียนมีความหลากหลาย 4) บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 6) โอกาสเพื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ Dubrin (2007, p. 431) กล่าวว่า ผู้นำสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาท สำคัญซึ่งจะนำมาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา

ดังนั้น จากการศึกษา พบว่า มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพยอดเยี่ยมโดดเด่น โดยมีผลการจัดการศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก

รอบด้านการศึกษา ได้มาตรฐานตามเกณฑ์สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้รับการคัดเลือก เป็นสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ระดับอาชีวศึกษาเพื่อเข้ารับ การประเมินคุณภาพมาตรฐานสถานศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา ในระดับ ภาคพื้นเอเชีย และแปซิฟิก (The Asia Pacific Accreditation and Certification Commission : APACC) รวมทั้งได้รับรางวัล และการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก

จากปัญหา และความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจ ที่จะศึกษาสถานศึกษาแห่งนี้ว่ามีความเป็นเลิศอย่างไร โดยใช้ แนวคิดการสร้างทฤษฎีฐานราก เพื่อศึกษาว่ามีกระบวนการบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างไร มีเงื่อนไขอะไรบ้าง ในการเกิดของกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่มีความเป็นเลิศ มีการดำรงอยู่และผลที่ตามมาเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นองค์ความรู้ใหม่เชิงทฤษฎี การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ที่จะเป็นประโยชน์ สำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน รวมทั้งใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎี การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยศึกษาถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ เงื่อนไขกระบวนการเกิด การดำรงอยู่ และผลที่ตามมาของ การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ

ขอบเขตการวิจัย

1. **ด้านเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากลักษณะของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ กระบวนการบริหาร เงื่อนไขกระบวนการเกิด การดำรงอยู่ และผลที่ตามมาของ การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ

2. **ด้านพื้นที่** การเลือกพื้นที่ในการศึกษา (Field for Study) เป็นการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) โดยเลือก

สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ที่นำไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานราก ผลงานการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 9 แห่ง พบว่า มีสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะ และมีผลงานการบริหารสถานศึกษาที่โดดเด่น ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานศึกษารางวัลพระราชทานระดับอาชีวศึกษา 3 ปี พัฒนาสถานศึกษาโดยใช้ระบบกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐาน ปีการศึกษา 2560 ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.88) ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 4 ด้านการอาชีวศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระดับดีเยี่ยม และผ่านการประเมินมาตรฐานคุณภาพอาชีวศึกษาระดับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (APACC) ในระดับเหรียญทองสถานศึกษาที่เลือกศึกษาข้อมูล จึงเป็นตัวแทนที่มีลักษณะเฉพาะ ตามแนวคิดการวิจัยทฤษฎีฐานรากในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

3. ด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยในช่วงระยะเวลาปีการศึกษา 2560 - 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาก่อนภาคสนาม ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 15 คน นักเรียน นักศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และหน่วยงาน ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน 5 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ผู้วิจัย ซึ่งต้องมีความไวทางทฤษฎี (Theoretical Sensitivity) โดยมีการเตรียมความพร้อมด้วยการศึกษาค้นคว้า ทบทวนศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ลงทะเบียนเรียนรายวิชา วิจัยเชิงคุณภาพ ทางการบริหาร การศึกษา ผ่านการฝึกอบรมการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Atlas.ti) ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และเข้ารับการอบรมการวิจัยทฤษฎีฐานราก ณ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ 2) เครื่องบันทึกเสียง 3) เครื่องบันทึกภาพ 4) สมุดบันทึกและปากกา

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม เก็บข้อมูลจากมุมมองของคนที่อยู่ในปรากฏการณ์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ถึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเข้าสู่พื้นที่ศึกษา โดยการประสานงานล่วงหน้า และขอความร่วมมือยินยอมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทำวิจัย เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่เปิดเผยรายชื่อของผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. เครื่องมือวิจัย คือ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการทดลองวิจัยภาคสนาม เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ราย นำคำตอบมาพิจารณาข้อบกพร่องปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง มีวิธีการดังนี้

3.1 การศึกษาเอกสาร ได้แก่ แผนปฏิบัติการ คู่มือ การปฏิบัติงาน เอกสารรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ และบันทึก การปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3.2 การสังเกต ผู้วิจัยใช้ทั้งแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อมุ่งศึกษาสังเกต ผู้ให้ข้อมูลหลัก ลักษณะของสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศ กระบวนการบริหาร โดยสังเกต การบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ บุคลากร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และบันทึกการสังเกตพฤติกรรม การมอบหมายงาน การปฏิสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ การประสานงานความร่วมมือของบุคลากรภายใน และภายนอกสถานศึกษา

3.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา และเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา โดยเริ่มจากผู้อำนวยการผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียนนักศึกษา ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการประมวลผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ

ในระหว่างกระบวนการรวบรวมข้อมูลเป็นระยะ ๆ เมื่อสิ้นสุด การให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก แต่ละคนโดยการถอดเทป และบันทึกรายละเอียดการสัมภาษณ์ อ่านข้อมูลเพื่อให้เห็นภาพคร่าว ๆ จากนั้นลดทอนข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างโมเดล วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างโมเดล และใช้โปรแกรม Atlas.ti วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้รูปแบบเชิงระบบของ Strauss และ Corbin (1998, p. 35-45) เป็นพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การเปิดรหัส (Open Coding) 2) การหาแก่นของรหัส (Axial Coding) 3) การเลือกรหัส (Selective Coding) และ 4) การสร้างทฤษฎี (Theory Generation) ร่างข้อสรุปชั่วคราวการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ นำไปสู่การสร้าง และยืนยันข้อสรุปเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการควบคู่กับการตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะใน 3 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินเครื่องมือวิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการเก็บข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งจากการสังเกต สัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารตรวจสอบในด้านแหล่งข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน นักศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง สถานประกอบการ และหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา 3) การตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของข้อมูลสรุปบันทึกการเก็บรวบรวมจากผู้ดำเนินการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

ระยะที่ 3 การสรุปผลการศึกษาค้นคว้า เพื่อหาข้อสรุปการสร้างทฤษฎีจากการศึกษาปรากฏการณ์ของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เชื่อมโยงกลุ่มโมเดล กระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา เงื่อนไขกระบวนการเกิดของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ การดำรงอยู่ และผลที่ตามมา

ผลการวิจัย

1. กระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

ผู้บริหาร นำระบบควบคุมคุณภาพที่หลากหลายมาบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาพร้อมกัน และดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งผลลัพธ์ที่มุ่งหวังเพื่อให้สถานศึกษามีลักษณะที่มีความเป็นเลิศ ดังนี้

1.1 ลักษณะของสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีลักษณะ ดังนี้

1.1.1 การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ประกอบด้วย มีการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาชัดเจน กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาสอดคล้องกับเป้าหมาย มีความรู้ ความเข้าใจ การบริหารงาน ด้านอาคาร และสถานที่ การบริหารบุคคล และการบริหารจัดการงบประมาณ

1.1.2 การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ประกอบด้วย มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะ และการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน

1.1.3 ผู้เรียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ มีลักษณะ ดังนี้ ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพตามสมรรถนะสาขาวิชา มีสมรรถนะทั่วไป สมรรถนะหลัก คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.1.4 ผู้สอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ มีลักษณะ ดังนี้ ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการสอน มีบุคลิกภาพที่เป็นแบบอย่างที่ดี และมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นที่ยอมรับ

1.2 กระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ จำแนกออกเป็น 7 กระบวนการ ดังนี้

1.2.1 หลักการมอบหมายงาน (Delegation) ผู้บริหาร มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกรอบงานชัดเจน เป็นขั้นตอนตามโครงสร้างการบริหารงาน ใช้ระบบการวิเคราะห์งาน (Job Analysis) กำหนดคุณลักษณะเฉพาะเพื่อวางแผนสรรหาบุคลากร มีหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานภายในสถานศึกษา วางแผนมอบหมายตรงกับงาน ไม่มากเกินไป เหมาะสมตามศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด หรือวุฒิการศึกษา ด้วยความยุติธรรม

1.2.2 หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ผู้บริหารมีการประชุมวางแผนร่วมกันกำหนดข้อปฏิบัติ ระเบียบ และขั้นตอนการทำงานทุกครั้ง เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงาน และสื่อสารให้ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ ที่ได้รับมอบหมาย โดยศึกษาระเบียบ วิเคราะห์

งานของตนเอง ทำให้เกิดการยอมรับ และความเต็มใจปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตามคำสั่งโครงสร้างหลัก ผลักดัน และกระตุ้นด้วยการชี้เป้าหมาย เพื่อให้มีการตื่นตัวในการทำงานมีระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลา และความอดทนอย่างสม่ำเสมอเป็นลักษณะนิสัยจนเกิดวินัย

1.2.3 หลักการพัฒนาตนเอง (Development) ผู้บริหารมีเทคนิคการสอนงาน กระตุ้น และให้โอกาสบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยการอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) ให้ทันต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

1.2.4 หลักการกำกับติดตาม (Monitoring) ผู้บริหารมีการกำกับติดตามความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ ด้วยวิธีการที่หลากหลายต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ มีการนิเทศ สังเกต และรับฟังสภาพปัญหา มีการกำกับติดตามการทำงาน มีการให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายไลน์ ประเมินผลการปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ และรายงานตามลำดับชั้นด้วยเครื่องมือ KPI (Key Performance Indicator) ที่มีคุณภาพ ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ของสถานศึกษา ยึดหลักคุณธรรม ความเที่ยงตรงตามกรอบและมาตรฐานชัดเจน การปรับปรุงคุณภาพ เน้นความต่อเนื่องชัดเจน โดยใช้กระบวนการวิจัย นำผลสรุปกำหนดเป็นมาตรฐานให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานต่อไป

1.2.5 หลักการทำงานเป็นทีม (Teamwork) ผู้บริหารมีการสื่อสารประชุมชี้แจงเป้าหมายในการปฏิบัติงานทุกครั้ง ให้มีความเข้าใจ และได้รับทราบข้อมูลทุกเรื่องชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ (SWOT Analysis) ของสถานศึกษา และทำงานตามระบบการบริหารวงจรคุณภาพของ เดมมิ่ง (PDCA) บุคลากรจะถูกดึงศักยภาพการทำงานตามหน้าที่ในการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง สร้างทัศนคติที่ดี มีความยืดหยุ่น เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานร่วมกัน

1.2.6 หลักการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดีในการทุ่มเทให้กับ การบริหารสถานศึกษา สร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเข้าใจเป้าหมาย การบริหารสถานศึกษา ชัดเจน ศึกษาความต้องการของบุคลากร เพื่อสนับสนุนส่งเสริม และช่วยเหลือตรงตามความต้องการมีการสื่อสารที่ดีโดยให้

ข้อเสนอแนะ ข้อคิด ให้กำลังใจ เสริมสร้างพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน รวมถึงการสร้างโอกาสความท้าทายในการทำงาน ทำให้เกิดความกระตือรือร้น มีทัศนคติที่ดีสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา

1.2.7 หลักการมีส่วนร่วม (Cooperative) ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจบางส่วนในการบริหารงานตามโครงสร้างของสถานศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อกู้คืนรองการทำงาน ปรับวิธีการดำเนินงานให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมของชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน มีการประสานงานสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และมีการสื่อสารวางแผนการจัดการศึกษาร่วมกัน ตลอดจนขอรับการสนับสนุนทรัพยากรในการจัดศึกษา รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาสถานศึกษา

2. เื่อนไขการเกิดกระบวนการบริหารสถานศึกษาวิชาชีพสู่ความเป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นสำคัญที่ทำให้การบริหารสถานศึกษาวิชาชีพสู่ความเป็นเลิศประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการสถานศึกษาเน้นไปที่ความเป็นเลิศ และแสวงหาแนวทางปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำทางบุคลิกภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีพศึกษาทำงานด้วยความทุ่มเท มุ่งมั่น เอาใจใส่พัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพมาตรฐาน มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม มีระเบียบ วินัย มีทักษะในการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ มีบุคลิกภาพดี และมีพลังความคิดบวก ในการบริหาร วิถีคิดตนเอง 2) คุณลักษณะภาวะผู้นำ ทางการบริหาร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ ความสามารถ ทางวิชาชีพ พัฒนตนเองอย่างต่อเนื่อง รอบรู้ ทันสมัย มีวิสัยทัศน์ มีมาตรฐาน การบริหารงาน มีการวางแผน การทำงานเป็นระบบ มีการบริหารจัดการเวลา ประสานความร่วมมือ มีเทคนิคการสอนงาน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงาน มีความเด็ดขาด และสามารถสร้างแรงบันดาลใจ ในการทำงาน

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาอาชีพศึกษา ประกอบด้วย

2.2.1 ภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจากครอบครัว เป็นต้น แบบการบริหารจัดการ บ่มเพาะคุณลักษณะการเป็นผู้นำ นอกจากนี้สภาพสังคมทำให้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และความมีน้ำใจ

2.2.2 ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป เป็นการสั่งสมความสำเร็จ ที่ละน้อยจนเกิดความน่าเชื่อถือ สามารถคาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ตลอดจนสามารถนำประสบการณ์ในการบริหารมาปรับใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ผู้บริหารผ่านการทำงาน ตามลำดับสายงาน ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการทำงานทุกสายงาน เข้าใจคน เข้าใจงาน ทั้งระบบ 2) ผู้บริหารผ่านการบริหารสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ทำให้ได้เรียนรู้ กลยุทธ์ในแก้ปัญหาหลายวิธี 3) ผู้บริหารมีช่วงระยะเวลาในการบริหารสถานศึกษา ทำให้มองเห็นภาพการบริหารชัดเจน เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และช่วยในการตัดสินใจเลือกกระบวนการบริหารให้เหมาะสมกับบริบท

2.2.3 คุณวุฒิทางด้านการศึกษตรงตามคุณสมบัติที่กำหนดในกฎหมายทางวิชาชีพ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางด้านการบริหาร และมีคุณวุฒิทางการบริหารไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

3. การดำรงอยู่ของกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และดำรงรักษาซึ่งความเป็นเลิศ ได้แก่

3.1 ผู้บริหารมีนโยบายการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศมีขอบเขตชัดเจน บุคลากรปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ

3.2 ผู้บริหารมีความมั่นคงในการบริหารสถานศึกษา มุ่งมั่นในการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสร้างวินัยจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร

3.3 ผู้บริหารมีการควบคุมคุณภาพการบริหารสถานศึกษามีระบบกลไกในการบริหารจัดการบุคลากร ด้วยการมอบหมายงานที่มีความชัดเจน มีระบบการกำกับติดตาม และควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

3.4 ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร ท่วมเทกับการทำงานบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ 1) ผู้บริหารสร้างความศรัทธา ในตนเองให้เข้าไปสู่หัวใจของบุคลากร จนบุคลากรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ

สถานศึกษา พร้อมทั้งจะทุ่มเทในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ 2) ผู้บริหารเสริมสร้างศักยภาพการทำงานบุคลากรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีความมั่นคง และเห็นคุณค่าของตนเอง 3) ผู้บริหารยกย่องและให้รางวัลบุคลากร ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และยุติธรรม มีเหตุผล สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในองค์กร 4) บุคลากรมีความรัก ความศรัทธาต่อสถานศึกษา ช่วยผลักดันให้เกิดพลังขององค์กร (Synergy) ท่วมเททำงานเพื่อรักษาภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีความเป็นเลิศให้ดำรงความยั่งยืน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และสร้างบรรยากาศเป็นองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) ทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จ

4. ผลที่ตามมาจากการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้

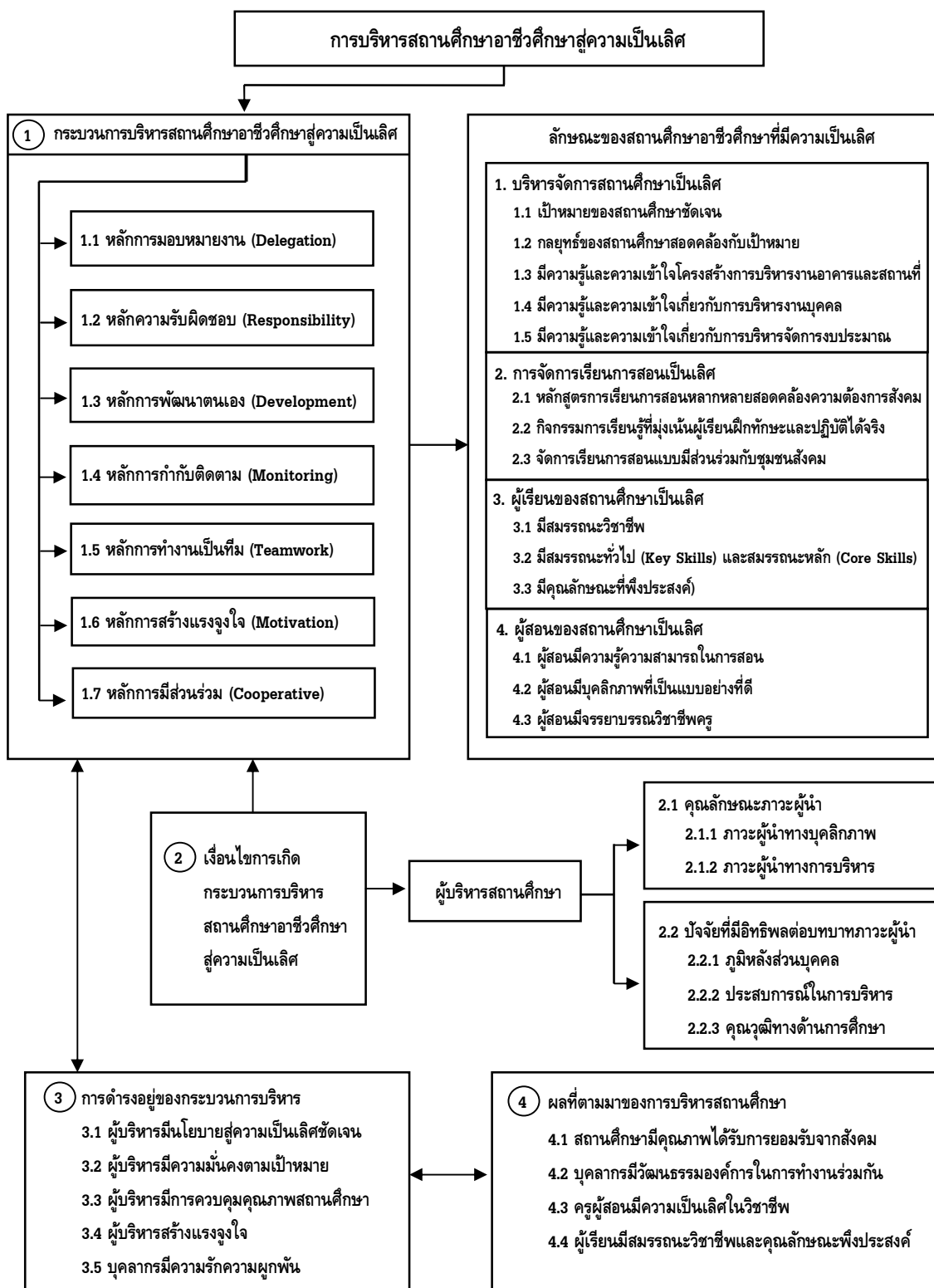
4.1 การบริหารสถานศึกษามีคุณภาพมาตรฐาน ได้รับการยอมรับจากสังคม ส่งผลให้สถานศึกษามีลักษณะดังนี้ 1) สถานศึกษาเป็นศูนย์ประเมินสมรรถนะวิชาชีพ 2) สถานศึกษามีสถานที่เรียนรู้เทคโนโลยีเฉพาะทางอาชีวศึกษาที่ได้มาตรฐาน และทันสมัย 3) สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย 4) สถานศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับนานาชาติ ได้มาตรฐานสากล และ 5) ผู้บริหารมีผลงานการบริหารประสบความสำเร็จ ได้รับการรับรองจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง

4.2 บุคลากรของสถานศึกษามีวัฒนธรรมองค์การในการทำงานร่วมกัน ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาร่วมอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย และบุคลากรมีความรักความผูกพันในสถานศึกษา

4.3 ผู้สอนมีความเป็นเลิศในวิชาชีพ ส่งผลให้ผู้สอนมีลักษณะ ดังนี้ 1) มีความรอบรู้ในศาสตร์ที่สอน 2) มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และ 3) ได้รับการยอมรับเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

4.4 ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้เรียนเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา 2) ผู้เรียนเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมตามสมรรถนะสาขาวิชาชีพ 3) ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ และ 4) ผู้เรียนมีความมั่นใจในทักษะวิชาชีพ

จากผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศสามารถสรุปเขียนเป็นกรอบข้อสรุปเชิงทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ข้อสรุปเชิงทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำสรุปผล และอภิปรายผล ดังนี้

1. กระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาภายใต้นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษานำหลักการบริหารมาใช้ในกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา 7 ประการ คือ 1) หลักการมอบหมายงาน 2) หลักการรับผิดชอบ 3) หลักการกำกับติดตาม 4) หลักการพัฒนาตนเอง 5) หลักการทำงานเป็นทีม 6) หลักการสร้างแรงจูงใจ และ 7) หลักการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารพร้อมจะเปลี่ยนแปลงไปสู่นวัตกรรมที่ดีกว่าเพื่อให้องค์กรมีศักยภาพในการแข่งขัน ด้วยการนำระบบควบคุมคุณภาพ (Quality Control System) ที่มีความหลากหลายมาปรับใช้จนเป็นกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยแต่ละกระบวนการสะท้อนให้เห็นลักษณะของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา การจัดการเรียนการสอน ผู้เรียน และผู้สอนมีลักษณะเป็นเลิศ ซึ่งจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2559, น. 23 - 25) ที่กำหนดให้สถานศึกษายึดมาตรฐานการศึกษาอาชีวศึกษา พ.ศ. 2559 ส่งผลให้สถานศึกษาอาชีวศึกษามีลักษณะความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน และด้านผู้สอน ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

นอกจากนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาวรรณ โมรัฐเถียร (2559, น. 31 - 45) ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารมีการวางแผนกลยุทธ์บริหารงานที่เป็นระบบ ประชุมชี้แจงตกลงการทำงานร่วมกัน โดยใช้หลักการมอบหมายงานตามความสามารถ และวุฒิการศึกษาของครู มีการกำกับ ติดตาม นิเทศอย่างต่อเนื่อง บุคลากรมีความรับผิดชอบสูง ปฏิบัติงานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ผ่านคู่มือ กฎระเบียบ หรือมาตรฐานการปฏิบัติงานตามโครงสร้างของสถานศึกษา มุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม ชูสิวรรณ (2560, น. 36 - 47)

พบว่า ผู้บริหารพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล โดยใช้หลักการทำงานเป็นทีมมีการออกแบบระบบงานเป็นกลุ่มงาน มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน ใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย ความสำเร็จ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลด็จ อมรศักดิ์ (2559, น. 31 - 38) พบว่า ในการพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในธุรกิจอุตสาหกรรมที่เป็นเลิศ ผู้บริหารใช้หลักการสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นบุคลากรให้ทำงาน สร้างองค์กรเป็นสถานที่แห่งความสุข (Happy Work Place) มีแบบแผนการพัฒนาความรู้ ของบุคลากรให้สอดคล้องเหมาะสมตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย คำนึงถึงหลักการใช้นักวิชาการได้ตรงกับความรู้ความสามารถ เพื่อยุติปัญหาบุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2. เสนอแนะการเกิดกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำทางการบริหาร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ มีบทบาทคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการบริหาร คือ มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เป็นผู้บริหารมืออาชีพ อันจะส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีคุณภาพบรรลุเป้าหมาย 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้แก่ ภูมิหลังส่วนบุคคล ซึ่งการได้รับการเลี้ยงดูที่ดีจากครอบครัว เสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำทางบุคลิกภาพ รวมถึงประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และการมีวุฒิการศึกษาทางการบริหาร ทำให้เข้าใจงานทั้งระบบ สามารถวางแผนและตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (2012, p. 33) กล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์การมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี มีคุณลักษณะด้านภูมิหลังทางสังคมด้านชีวสังคม การศึกษาสถานภาพทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม (Mobility) สามารถก้าวสู่

สถานภาพทางสังคมที่สูงกว่า และผู้นำที่มีการศึกษาดีจะมีโอกาสเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำระดับสูงได้มากกว่า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Masood (2006, p. 1118 - 1157) กล่าวว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับความเป็นเลิศด้านประสิทธิภาพการศึกษา

3. การดำรงอยู่ของกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีนโยบายการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศชัดเจน มีความมั่นคง ควบคุมคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทให้กับการทำงาน บรรลุเป้าหมาย และบุคลากรมีความรักความผูกพัน ทั้งนี้เนื่องจากในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศนั้น ผู้บริหารจะใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร รวมถึงความร่วมมือของบุคลากรทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาในการรักษาสถานศึกษาให้ดำรงความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวต์ ครีตังค์ (2556, น. 52 - 60) ที่ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ การศึกษาทฤษฎีฐานราก พบว่า การดำรงอยู่ของการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย ความชัดเจนในการปฏิบัติงานตามนโยบาย เข้าใจเป้าหมายของหน่วยงาน และความผูกพันกับโรงเรียน จึงทุ่มเทพัฒนางานให้มีคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

4. ผลที่ตามมาจากการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีคุณภาพมาตรฐานได้รับการยอมรับจากสังคม บุคลากรมีวัฒนธรรมองค์การในการทำงานร่วมกัน ผู้สอนมีความเป็นเลิศในวิชาชีพ ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารนำยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ด้วยการสร้างค่านิยมหรือแรงจูงใจ การผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษาในสาขาที่ขาดแคลนให้มีปริมาณเพียงพอ การสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและการสร้างอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศ จึงส่งผลให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งนี้มีการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา วิทยานุกอร์น (2553, น. 36 - 49) พบว่า ผลที่ตามมาจากการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน

ได้แก่ โรงเรียนมีชื่อเสียง มีผลงานเป็นที่ยอมรับของชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เรียนมีความเป็นเลิศด้านวิชาการ ครูและบุคลากรมีความก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพ มีผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งจากภายในและภายนอก ผู้ปกครอง และชุมชนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ผลการวิจัยข้อสรุปเชิงทฤษฎีฐานรากการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการนำกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศดังกล่าว มาขับเคลื่อนภายใต้ความร่วมมือของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้วยการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่สามารถยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาสู่ระดับนานาชาติ สถานศึกษามีภาพลักษณ์ที่ดี ผู้สอนมีความเป็นเลิศสามารถผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพตรงสาขาวิชาชีพ จำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษา สามารถผลิตผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศ ด้วยคุณภาพของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ดังกล่าว จึงได้รับการยอมรับจากสังคม สามารถเป็นต้นแบบของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาควรนำกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางการพัฒนา และปรับปรุงยุคที่ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและกลยุทธ์ของสถานศึกษา ตลอดจนควรทำความเข้าใจกับบุคลากรถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงและผลที่ตามมาจากการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือไปสู่เป้าหมายการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

1.2 จากผลการวิจัยเงื่อนไขการเกิดกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษานำไปปฏิบัติ และให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญ เพื่อตอบสนอง

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์หลักจุดเน้นด้านการผลิตพัฒนากำลังคนและสร้างความสามารถในการแข่งขัน การจัดการศึกษาเพื่อความเชี่ยวชาญเป็นเลิศเฉพาะด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีผลงานการบริหารโดดเด่นในแต่ละภาค ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก ในการค้นหาข้อค้นพบใหม่ที่เหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนา (R&D) ในการนำกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศไปใช้ในสถานศึกษาตนเอง

2.3 ควรมีการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **มาตรฐานการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2559**. 14 พฤศจิกายน 2559, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 258, 23 - 25.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). **เรียนให้รู้: ใช้ข้อมูล อย่างผู้ชนะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชัดเชส มีเดีย.
- สมาน อัครภูมิ. (2559). ความเป็นเลิศและการจัดการความเลิศ. **วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 16(1), 1 - 7.
- ทิวดี ศรีดำรง. (2556). การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. **วารสารบริหารการศึกษา มศว**. 10(18), 52 - 60.
- เพ็ญ อมรศักดิ์. (2559). การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในธุรกิจอุตสาหกรรมที่เป็นเลิศ. **วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา**. 28(98), 31 - 38.
- พัชนี คำหนัก. (2559). **แนวคิดการสร้างกำลังแรงงานอาชีวะของรัฐบาลทหารภายใต้ ม. 44**. กรุงเทพฯ: ประชาไท.

- ยุภาวรรณ โมรรฐเียร. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา**. 10(1), 31 - 45.
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2559). **การขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการอาชีวศึกษาสู่อาชีวศึกษาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). **อาชีวะสร้างชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปี 2551-2552**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุจิตต์ ปุละฉนวน. (2550). HR กับการพัฒนาองค์กรสู่ High Performance Organization. **วารสารการบริหารคน**, 28(4), 11 - 22.
- สุนิสา วิทยานุกรณ์. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา**. 5(1), 36 - 49.
- อุดม ชูลีวรรณ. (2560). รูปแบบการพัฒนาการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล. **วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. 28(3), 36 - 47.
- DuBrin, A.J. (2007). **Leadership Research Findings, Practice and Skill**. 5th ed. Boston : Houghton Mifflin.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). **Educational Administration : Theory, Research and Practice**. 9th ed. New York, NY : McGraw-Hill.
- Masood, Abdulla Badri., and others. (2006). The Baldrige Education Criteria for Performance Excellence Framework: Empirical test and validation. **International Journal of Quality and Reliability Management**. 23(9), 1118 - 1157.
- Morgan, F. (2008, January). **What makes an excellence school?**. Retrieved May 8, 2018, from <https://kcsdblog.wordpress.com/2008/01/01/what-makes-an-excellent-school/>.

- Peters, T. J., & Waterman, R. H. (1982). **In search of excellence: Lessons from Americas best-run companies.** New York, NY: Harper & Row.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1998). **Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory.** 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.